

Г. С. Ковжога

Есхатологія в оформленні видань

Срібного століття у Росії

(за матеріалами символістських журналів-маніфестів)

Метою роботи стало дослідження образу смерті у елементах художнього оформлення видань Срібного століття у Росії за матеріалами символістських журналів маніфестів. Есхатологія у нашому розумінні є категорією універсальною, що поєднує різноманітні варіації концепту смерті – від індивідуальної до абсолютної, кінцевої долі всього світу.

Початок ХХ ст. (досліджується період з 1898 по 1918 рр.) характеризується загальним інтересом до есхатологічної проблематики, що доводять численні звернення до цієї теми у творах російських філософів, літераторів, художників. Особливої уваги ці апокаліптичні передчуття набули в естетико-філософській системі символізму. Передовсім вони знайшли відображення на сторінках журналів-маніфестів («Мир искусства», «Весы», «Золотое руно» та інші). Під цим кутом зору проаналізовано матеріали семи журналів та одного літературного альманаху.

Робота торкається проблем появи й існування і статусу журналу-маніфесту у структурі російської журналістики та взаємовпливу літературно-

філософських видань Європи і Російської імперії. Художнє оформлення від обкладинки до найменшої віньетки містило у собі змісту не менше, ніж текстове наповнення журналу. Повернення до розуміння важливої ролі художнього оформлення, позбавить сучасну видавничу справу від несмаку.

До роботи над художнім оформленням символістських журналів-маніфестів були залучені видатні живописці Росії свого часу (Бакст Л., Волошин М., Сапунов М., Сомов К. та багато інших), дрібна графіка яких практично не досліджувалася і збереглась лише дивом на сторінках періодичних видань. Збереження і дослідження творчої спадщини російських митців цього періоду лежить в основі актуальності цієї роботи.

Робота ґрунтується на наукових дослідженнях російської журналістики (Бялік Б., Махоніна С. та інші), мемуарах, зокрема Бенуа А., філософських роботах, дослідженнях естетики символіки смерті (Харт Ниббриг К.Л., Хьойзінга Й. та інших), а також на практичному матеріалі (ілюстраціях).

Зображення смерті реалізується у неперсоніфікованому символі чи алегорії, або у вигляді міфічного персонажу із атрибутикою Хроноса грецького бога часу, що його задіяно у канонічних сюжетах есхатології. ХХ століття ще на самому початку додало до цієї структури нові атрибути і сюжети, а також збільшило кількість натуралістичних зображень смерті (посмертні маски та ін.)

У майбутньому планується розширити роботу дослідженням семіотики оформлення видань пізнішого періоду та прослідкувати за генезисом образу смерті.